

**Francja** (fr. *France*), **Republika Francuska** (*République française*,) – państwo, którego część metropolitarna znajduje się w Europie Zachodniej,

Naród francuski to zlatynizowana ludność Celtycka oraz około 2% ludności germańskich Franków.

Francja metropolitarna rozciąga się od Morza Śródziemnego na południu do kanału La Manche i Morza Północnego na północy, oraz od Renu na wschodzie do Zatoki Biskajskiej (Ocena Atlantyki) na zachodzie. Francuzi często nazywają swój kraj *l'Hexagone* (sześciokąt) – pochodzi to od kształtu. Francja zajmuje obszar 551,5 tys. km<sup>2</sup>. Jest trzecim co do wielkości krajem w Europie

Francja graniczy : z Belgią, Luksemburgiem, Niemcami, Szwajcarią, Włochami, Monako, Andorą i Hiszpanią. Kraj jest także połączony z Wielką Brytanią przez tunel pod kanałem La Manche.

Francja graniczy z:

Andorą – 56,6 km.

Belgią – 620 km.

Hiszpanią – 623 km.

Luksemburgiem – 73km.

Monako – 4,4 km.

Niemcami – 451 km.

Szwajcarią – 573 km.

Włochami – 488 km.

**Eurotunnel** został wybudowany i jest obsługiwany przez brytyjsko-francuskie, prywatne konsorcjum Eurotunnel plc. Koszt budowy wyniósł (w cenach z 1985 r.) 4,65 miliarda £.

Wbrew nazwie, są to trzy tunele: po jednym dla każdego kierunku, a pomiędzy nimi mniejszy tunel serwisowy – przeznaczony wyłącznie dla służb ratowniczych i pracowników serwisu. Połączony jest przejściami z tunelami komercyjnymi i nie ma w nim torowiska.

Ruch samochodowy i osobowy przez tunel odbywa się za pomocą wahadłowych pociągów Eurostar oraz Chanel Tunnel Rail Link, kursujących z Londynu do Paryża i Brukseli.

- średnica tunelu przewozowego wynosi 7,60 metrów  
długość każdej nitki tunelu wynosi 50 km
- tunele przebiegają od 45 do 70 metrów pod poziomem dna morza (La Manche) szybkość każdego pociągu w tunelu – 160 km/h
- czas przejazdu pociągu z terminalu na terminal – 35 minut  
turbulencje – brak

- składy pociągów *Le Shuttle* przeznaczone do obsługi ruchu osobowego między Folkestone i Calais zabierają 120 samochodów osobowych i 12 autokarów
- przez tunel przejeżdżają też składy towarowe z samochodami ciężarowymi oraz pociągi o zmiennym składzie kursujące między Paryżem, Brukselą i Londynem.

**Eurostar.** Pociągi pasażerskie Eurostar poruszają się z szybkością 300 km/h, zwalniając w tunelu do 160 km/h. Kursują na trasach:

- Londyn – (Ashford) – Lille – Bruksela (ok. 2 godzin)
- Londyn – (Ashford) – Lille – Paryż – (ok. 2 godziny 35 minut)

Francja posiada także zamorskie terytoria na innych kontynentach. Gwadelupa (Ameryka Środkowa), Martynika, Gujana Francuska (Ameryka Południowa) Reunion (Afryka), Majotta (Archipelag Komorów na Oceanie Indyjskim) Terytoria zamorskie graniczą również z Brazylią, Surinamem i Antylami Holenderskimi.

**Język urzędowy:** francuski

### **Flaga i symbole Francji**

Flaga Republiki Francuskiej zwana też *Tricolore* jest prostokątem podzielonym na trzy pionowe pasy: niebieski, biały i czerwony.

W czasie wprowadzania obecnie obowiązującej flagi Francji interpretacja znaczenia i symboliki kolorów flagi głosiła, iż barwa biała oznacza króla, barwa niebieska - szlachtę, zaś barwa czerwona - lud; kolory te, umieszczone na fladze symbolizować miały równość tych grup społecznych i wskazywać na ich równorzędny status.

Najważniejsze ideały Francji zawarte są w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela i w występującym na drukach urzędowych i monetach hasło rewolucji francuskiej "liberté, égalité, fraternité" ("wolność, równość, braterstwo").

**Symbole:** Francja nie ma godła, ma natomiast kilka symboli państwowych wykorzystywanych przy różnych okazjach :

**Różgi liktorskie:** różgi związane w pęk z wetkniętym w środek toporem – symbol etruski przejęty przez Rzymian, oznaczający władzę urzędową i karną. Otaczają je gałąź dębu i lauru na błękitnym tle z napisem pochodzącym z czasów rewolucji francuskiej: *liberté, égalité, fraternité - wolność, równość, braterstwo* ). Od 1953 znak ten reprezentuje oficjalnie Francję na forum Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku.

**Marianne:** alegoria Republiki wywodząca się z rewolucyjnej alegorii Wolności, przedstawiana na niebiesko-biało-czerwonym tle, z czapką frygijską na głowie. Symbol używany jako logo na dokumentach ministerialnych i administracyjnych. Logo oficjalnie wprowadzone do użycia w 1999 przez ówczesnego premiera Lionela Jospina. Znak ten jest nową graficzną wersją *Marianny* – symbolu wolności z czasów rewolucji francuskiej.

Francuskie imię *Marianne* było używane w połowie XIX w. jako kryptonim francuskiego stowarzyszenia republikańskiego. Później zaczęli używać go monarchiści jako pogardliwego określenia Republiki. Dopiero w XX w. upowszechniło się jako uosobienie ideałów republikańskiej Francji.

Od lat 70. XX wieku do oficjalnego wizerunku Marianny pozują sławne kobiety, będące w danym okresie francuskim symbolem urody. Były to kolejno: Brigitte Bardot (1970), Mireille Mathieu (1978), Catherine Deneuve (1985), Inès de La Fressange (1989), Laetitia Casta (2000), Évelyne Thomas (2003).

**Kogut galijski** to nieoficjalny symbol Galii i celtyckich Galów, przejęty później przez utożsamiających się z galo-rzymską kulturą germańskich Franków, za spadkobierców których uważają się dzisiejsi Francuzi.

Symbol ten powstał najprawdopodobniej w okresie rzymskim na bazie gry słów j. łacińskiego, gdzie wyraz *gallus* oznacza zarówno *koguta*, jak i *Celta* (Gala).

Francja jest w gronie założycieli Organizacji Narodów Zjednoczonych (1945). Należy do Rady Bezpieczeństwa ONZ, w której posiada prawo *veta*;

Unii Europejskiej (1953), wchodzi także w skład Międzynarodowej Organizacji Frankofonii (1970, 56 członków), oraz Unii Łacińskiej (1983, 35 członków, kraje w których języki wywodzą się z j. łacińskiego – kataloński, francuski, włoski, portugalski, rumuński, hiszpański).

Francja ze względu na swoją liczbę ludności, potencjał gospodarczy, pozycję w Europie, silną armię (trzeci po Rosji i USA arsenał nuklearny), uchodzi za jedno z najpotężniejszych państw świata. Jest również piątym najlepiej rozwiniętym krajem świata i jedenastym w rankingu warunków życia.

### **Ustrój polityczny Francji**

**Ustrój polityczny Francji** opiera się na konstytucji Francji, która głosi, że państwo francuskie jest niepodzielną, laicką (fr. *laïcité*), demokratyczną oraz socjalną republiką, zgodnie ze zdaniem:

*La France est une République indivisible, laïque, démocratique et sociale.* (fr.)

### **Struktura najwyższych organów państwowych we Francji**

Władza wykonawcza we Francji należy do Prezydenta. Prezydent, wybierany bezpośrednio przez wszystkich obywateli na 5-letnią (zgodnie z konstytucją kadencja prezydenta powinna trwać 7 lat, lecz na mocy referendum konstytucyjnego z roku 2000 została skrócona do lat 5) kadencję ma prawo powoływania i odwoływania premiera, którego jednak musi również zatwierdzić Zgromadzenie Narodowe, niższa izba francuskiego parlamentu. Prezydent odpowiada za politykę międzynarodową, jest formalnym głównym dowódcą wojska i ma prawo wydawać dekrety oraz kontrasygnować ustawy.

Władza ustawodawcza we Francji należy do dwuizbowego parlamentu, w którym głos decydujący ma Zgromadzenie Narodowe liczące 577 deputowanych, wybieranych bezpośrednio przez obywateli na 5-letnią kadencję. Senat liczy 348 członków, którzy są wybierani na 6-letnią kadencję przez elektorów powoływanych według skomplikowanego klucza przez lokalne władze departamentów Francji i niektóre instytucje centralne. Senat jest ciałem doradczym z bardzo ograniczonymi prerogatywami. Inicjatywa ustawodawcza we Francji należy niemal w całości do rady ministrów i prezydenta.

Republika Francuska jest unitarnym państwem demokratycznym, w którym ważną rolę odgrywa prezydent. Obecnie tą funkcję pełni **Francois Hollande**, Premier rządu **Bernard Cazeneuve**

Francja jest państwem silnie scentralizowanym. Cały kraj jest podzielony na 22 regiony i 95 departamentów (fr. *département*), odpowiadające polskim powiatom (każdy region posiada od 2 do 8 departamentów). Władze departamentów pochodzą częściowo z wyboru ich mieszkańców, a częściowo są powoływane przez radę ministrów. Jakkolwiek trwa stopniowy proces decentralizacji państwa, lokalna samorządność jest wciąż znacznie mniej rozwinięta niż w większości państw Unii Europejskiej.

Regiony Francji, które dzielą się na departamenty. (95 departamentów)

1. Alzacja
2. Akwitania
3. Owernia
4. Dolna Normandia
5. Burgundia
6. Bretania
7. Region Centralny
8. Szampania-Ardeny
9. Korsyka (status specjalny)
10. Franche-Comté
11. Górna Normandia
  
12. Île-de-France
13. Langwedocja-Roussillon
14. Limousin
15. Lotaryngia
16. Midi-Pyrénées
17. Nord-Pas-de-Calais
18. Kraj Loary
19. Pikardia
20. Poitou-Charentes
21. Prowansja -Alpy-Lazurowe Wybrzeże
22. Rodan-Alpy

Francja posiada dwa wybrzeża, pierwszym jest wybrzeże Oceanu Atlantyckiego, które stanowi 67% ogólnej długości brzegu morskiego, a drugim jest wybrzeże Morza Śródziemnego. Wybrzeże to, zwane też Lazurowym wybrzeżem stanowi 23% brzegu morskiego Francji.

Część obszaru Francji zajmują góry, zaliczane do najpiękniejszych w Europie:

- Alpy Francuskie, na terenie którego znajduje się najwyższy szczyt Europy Mont Blanc - 4808 m n.p.m.
- Pireneje wzdłuż granicy z Hiszpanią
- Wogezy
- Ardeny.

We Francji wyróżnia się pięć głównych systemów wodnych i pięć najważniejszych rzek:

- Garonna
- Loara
- Ren
- Rodan – w delcie Rodanu najniższy punkt – 2m p. p. m.
- Sekwana

Większe miasta: Paryż, Marsylia, Lyon (Rodan), Tuluza, Bordeaux, Strasburg, Lille, Nicea

### **Klimat Francji jest zróżnicowany**

Na północy kraju wilgotny klimat umiarkowany (chłodne lata, dość ciepłe zimy). Wiosna to najlepsza pora na zwiedzanie Paryża, trzeba być jednak przygotowanym na deszcz. Jesienią ranki bywają raczej zimne i nieprzyjemne, ale przed południem się wypogadza.

Na południu lata są suche, a temperatura często przekracza 30 °C. Sporadycznie występują silne burze i grad. Zimy są łagodne (temperatury na wybrzeżu Morza Śródziemnego rzadko spadają poniżej 10 °C) i często deszczowe. Jeszcze więcej opadów można się spodziewać wiosną.

Wiele obszarów Francji ma odrębny mikroklimat.

Utrapieniem Południa stał się porywisty, chłodny mistral. Wiatr ten wieje głównie zimą i wiosną, przynosząc słoneczną pogodę i jasne, bezchmurne niebo.

### **Przemysł**

Przemysł energetyczny i wydobywczy:

Francja wydobywa ok. 17 mln ton węgla kamiennego, głównie w zagłębiu lotaryńskim, charakteryzującym się węglem o bardzo wysokiej jakości. Zapotrzebowanie kraju na ten surowiec jest jednak znacznie wyższe, w związku z czym zachodzi konieczność importu. Duże zapotrzebowanie gospodarki francuskiej na ropę naftową i gaz ziemny prawie w całości pokrywane jest importem.

Francja posiada bardzo dobrze rozwinięty system elektrowni jądrowych, które pokrywają 65% potrzeb kraju w zakresie energii elektrycznej. Reszta pochodzi z elektrowni konwencjonalnych opalanych ropą lub węglem (16%) i hydroelektrowni (19%).

Francja nie posiada znaczących bogactw mineralnych. Jedyne wydobywane w Lotaryngii rudy żelaza zaspokajają 40% krajowego zapotrzebowania. Inne eksploatowane złoża, jak np. rudy cynku i ołowiu, boksyty, nie mają większego znaczenia gospodarczego.

Przemysł przetwórczy: Francja posiada dobrze rozwinięte hutnictwo żelaza i stali skupione w ośrodkach na północy kraju i w Lotaryngii.

Na wysokim poziomie stoi hutnictwo metali nieżelaznych: miedzi i aluminium. Francuski przemysł włókienniczy, pomimo braku własnych surowców, zajmuje miejsce w pierwszej światowej dziesiątce pod względem produkcji przędzy bawełnianej i wełnianej.

Głównymi centrami przemysłu włókienniczego są: region Lyonu, południowa Alzacja, region Nord, Basse-Seine.

Dynamiczny rozwój przeżywają nowoczesne sektory gospodarki, których główne ośrodki pokrywają się z największymi ośrodkami miejskimi oraz portami kraju. Do branż takich zaliczyć należy przemysł samochodowy (Peugeot, Renault, Citroen) i lotniczy (Airbus, wojskowy Mirage), przemysł stoczniowy (stocznia w ST. Nazaire) elektryczny i elektroniczny, elektromaszynowy. Ponadto dobrze rozwinęła się branża chemiczna (produkcja farb i lakierów – Zoltan, tworzyw sztucznych), petrochemiczna (Total), farmaceutyczna (Sanofi), kosmetyczne (L’Oreal, Vichy, Ives Rocher, Lancome, Dior, Chanel), telekomunikacyjny (Orange), produkcja opon samochodowych (Michalin). Znane marki: Danone, Auchan, Carrefour, Decathlon, Axa (ubezpieczenia). Domy mody: Dior, Chanel, Ives Saint Laurent, Givenchy, Luis Vuitton.

Największymi centrami przemysłowymi kraju są: region paryski, lyoński, Region Północno-Wschodni i Nord-Pas-de-Calais.

## **Kuchnia**

**Sery** - Można doliczyć się ich aż **500 gatunków**. Do cieszących się największą popularnością zaliczamy: **camembert, brie i roquefort**.

**Wina** - Wiadomo nie od dziś, że to nie we Francji wymyślono wino. Pochodzi ono historycznie z okolic Kaukazu (mówi się, że to Noe pierwszy zaczął wytwarzać wino).

Jednakże przez wiele wieków to Francuzi robili najlepsze wina, a wielu znawców wina uważa, że ten stan utrzymuje się nadal. Faktem jest, że we Francji spożycie wina w przeliczeniu na jednego obywatela rocznie jest największe na świecie. Francja też jest największym eksporterem win na świecie i to zarówno pod względem objętości (ilości butelek) jak też pod względem różnorodności (ilości tytułów). Żaden inny naród, żadna kultura, nie zrobiły tak wiele dla rozpowszechnienia tradycji picia wina na świecie. Od technologii zaczynając, po umiejętność selekcjonowania odmian winorośli, podstaw klasyfikacji wina, wreszcie na sztuce dobierania wina do potraw kończąc, wszędzie można znaleźć wpływy czy wręcz wzorce francuskie.

Winorośl jest powszechnie uprawiana na terenie kraju. Najważniejsze regiony winiarskie leżą w południowej i środkowej części kraju.

Kuchnia francuska słynie również z takich produktów jak:

- **bagietki**- długie, cienkie pieczywo, nazywane często „bułką paryską lub francuską”
- **rogalik croissant**- pieczywo z ciasta francuskiego, zwyczajowo podawany bez nadzienia
- **tarta**- kruche, drożdżowe bądź francuskie ciasto z nadzieniem, podawana na słodko bądź słońo
- **ślimaki**- gotowane ślimaki podawane jako przystawka. Polska jest eksporterem winniczków
- **żabie udka**- smakują jak kurczak
- słynne **naleśniki bretońskie**- słone naleśniki z mąki gryczanej z nadzieniem np. z warzyw, ryb, mięsa, jabłek
- **bouillabaisse**- prowansalska zupa z ryb i owoców morza
- **ratatouille**- bezmięśna potrawa prowansalska na bazie duszonych warzyw
- **trufle**- najdroższe i najbardziej poszukiwane grzyby
- **zupa cebulowa**- bazą jest wywar mięsno-warzywny, do którego dodaje się smażoną cebulę
- **musy czekoladowe**- lekkie pianki czekoladowe z dodatkiem bitej śmietany
- **crème brûlée** – deser przygotowywany z kremu z jaj, śmietany i cukru, z warstwą skarmelizowanego cukru na wierzchu
- **zioła prowansalskie**- znana mieszanka przypraw na bazie świeżych lub suszonych ziół
- **sos winegret**- sos do sałatek na bazie oliwy, octu, pieprzu i soli
- **sos beszamelowy**- rodzaj sosu przygotowywanego z mąki, mleka i masła, z dodatkiem soli kuchennej, białego pieprzu, cytryny i gałki muszkatołowej
- **majonez** – według legend pochodzi z Francji
- **cydr**- napój alkoholowy na bazie jabłek, bez cukru
- **szampan**- rodzaj wina musującego, nazwa pochodzi od Szampanii, regionu w północno-wschodniej Francji

## Restauracje we Francji

We Francji istnieją różnorodne określenia typów lokali gastronomicznych.

Są nimi:

- **crêperie** - restauracja w której serwuje się pod różną postacią crêpes, czyli naleśniki.
- **restaurant** - restauracja w której przyrządza się tzw. haute cuisine. Aby określić ich jakość, przede wszystkim posiłków, specjalne komisje przyznają im (po dogłębnej analizie, konsumpcji) odpowiednią **liczbę gwiazdek, noży bądź widelców**. Jednym z ekspertów jest słynny **przewodnik Michelin** (Le Guide Michelin).
- **café** - kawiarnia w której można napić się kawy bądź innych napoi, oraz zjeść lekkie, małe dania.
- **auberge** – znana w Polsce jako gospoda.
- **bistrot** - niewielka restauracja w której podawane jest zazwyczaj jedynie „plat du jour”, czyli danie dnia.

- **brasserie** – dawniej było to miejsce w którym serwowano piwo, jednak teraz mają już charakter kawiarni, gdzie podawane są również tradycyjne posiłki.

Posiłki we Francji

**Le petit dejeuner** - śniadanie to maślany rogalik - croissant, ciepła bułeczka z masłem - brioche, kawałek bagietki, kromka chleba z masłem i dżemem, ciastko z café au lait, czyli gorącą kawą z mlekiem albo mała czarna kawa lub gorąca czekolada.

**Le dejeuner** - obiad składa się z dania głównego i deseru, ewentualnie przystawki i dania głównego z deserem jako dodatek. Dzisiaj tradycyjny, duży posiłek w środku dnia podawany jest wyłącznie w regionach wiejskich, a wyjątek stanowi niedzielny obiad. W miastach na lunch składa się raczej kanapka, sałatka, omlet lub inny mały posiłek w kawiarni lub w domu. Lunch serwuje się także w restauracjach, winiarniach, kawiarniach, barach bistro i piwiarniach. Miejska moda na lunch uderza w oferujące bogate dania restauracje w dawnym stylu. Francuzi żyją ostatnio zdrowiej, porcje są znacznie mniejsze.

**Le diner** - Typowa francuska kolacja, główny posiłek dnia, składa się z co najmniej trzech potraw. Zaczyna się od przystawki - **hors d'oeuvre**: zupa, sałatka, danie z jaj lub **terrine**. Danie główne - **le plat** to ryba, mięso, drób, podawane zazwyczaj z sosem, z ziemniakami, makaronem lub ryżem i warzywami lub sałatką. Do kolacji podaje się również sery i/lub deser.

Z jakich potraw słyną poszczególne Regiony Francji:

<b>Pikardia</b>	Flamigue à portion – suflet czosnkowy, pâté de canard – pasztet z kaczych wątróbek, krem Chantilly, Tarta z rabarborem
<b>Alzacja</b>	Choucroute, foie gras, , ser munster
<b>Burgundia</b>	Boeuf bourguignon, musztarda z Dijon, ślimaki
<b>Normandia</b>	Owoce morza, ser camembert, cydr
<b>Bretania</b>	Naleśniki bretońskie
<b>Prowansja</b>	Oliwa, zioła prowansalskie, bouillabaisse – zupa rybna, ratatouille, sup au pistou
<b>Dolina Loary (region Centre)</b>	Kozie sery, rillettes, tarta jabłkowa



## Moda we Francji

Moda francuska charakteryzuje się ponadczasowym stylem, oraz szeregiem nowatorskich wzorów, co sprawia, że króluje na świecie narzucając określone trendy. Dla Francji jako kraju jest elementem specyficznej kultury, która staje się powodem do dumy i wizytówką. Nieprzypadkowo też pierwsze czasopismo o modzie – „Le Journal du Gout” – powstało właśnie w tym kraju w 1768 roku (od nazwy tej wzięto się znane dziś określenie „żurnal”). We Francji powstał również termin „haute couture” co oznacza wysokie, wytworne krawiectwo. Określa się nim ubrania szyte w pojedynczych egzemplarzach.

## Najsławniejsi francuscy projektanci mody

### Chanel

Coco Chanel (Gabrielle Bonheur Chanel) jest najprawdopodobniej najbardziej znaczącym nazwiskiem francuskiej mody. Francuska modystka, stała na czele wielkiej mody przez blisko sześćdziesiąt lat. U szczytu kariery zatrudniała 3500 osób, a jej imperium obejmowało dom mody, fabrykę tkanin i laboratoria wytwarzające perfumy. W 1923 r. wprowadziła na rynek najśłynniejsze chyba dziś perfumy świata – Chanel No.5.

Do dzisiaj klasyczna linia ubrań **Chanel** cieszy się dużym powodzeniem.

### Dior

Christian Dior założył swój dom mody w 1946 roku, choć projekty sukien i kapeluszy dla pań sprzedawał jeszcze przed wojną. Już pierwszy pokaz w rok po otwarciu zdobył znacząca nagrodę Neimana Marcusa. Nie może istnieć kobieca toaleta bez perfum i dodatków, więc z inicjatywy Diora rozpoczęto prace nad perfumami. I tak powstała firma **Christian Dior Parfums** oraz pierwszy zapach **Miss Dior**. Christian Dior zmarł w 1957 roku, a jego imperium zostało przejęte przez Yvesa Saint- Laurenta.

### (Yves) Saint Laurent

Początki tego projektanta związane są w Diorem, w którego domu został dyrektorem artystycznym po śmierci właściciela. Później założył własny dom mody. Największe sukcesy święcił w latach 60 i 70. Był także kreatorem wielu przełomowych trendów, takich jak „bitniki” (krótkie kurtki i wysokie buty, dzianinowe swetry, golfy, czapki oraz obszerne płaszcze), kobiece smokingi czy też tweedowe marynarki. Pod marką YSL nadal projektuje się odzież damską i męską.

### Gaultier

Jean Paul Gaultier swoją przygodę z projektowaniem mody rozpoczął od wysyłania drobnych szkiców do różnych projektantów. Pierwsza jego kolekcja pod własnym nazwiskiem została zaprezentowana w 1976 roku. Była bardzo nowoczesna i żartobliwa. Jego kolekcje utrzymane były w większości w stylu miejskim i skupiały się na kulturze masowej. Lubił zaskakiwać, projektując np. spódnice dla mężczyzn, oparte na szkockich strojach ludowych. W jego pokazach brali udział mocno wytatuowani modele i „puszyste” kobiety. Jego prowokacyjny styl przyniósł mu ogromną, światową popularność. Po ubraniach przyszła kolej na filmowe kostiumy, stroje dla gwiazd, perfumy oraz słynne buty z recyklingu.

